

Մեր երգը շատ հինէն եկած է մեզի, իրնար կորսուելու դատապարտուած ըլլալ, անոր արժէքը Կոմիտաս Վարդապետն էր որ մէջտեղ հանեց, հիմա որ փրկուած է պէտք է գիտնանք զայն պահել եւ արժեցնել, եթէ մենք ազգովին մեր արժէքներու գիտակցութիւնով զինուած ըլլայինք մեր պատկերը բոլորովին տարբեր կ'ըլլար այսօր:

Նոր սերունդը այս հասկացողութեամբ պէտք է քալէ, եւ վըստահ եղէ՛ք որ ամենէն ուղիղ ճամբան է ան:

ԿՈՍՏԱՆ ԶԱՐԵԱՆ

ՌԵԹԵՈՍ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

1952 թ.ի Մարտ 9-ին, Պէրպերեանի Ամբիկեան Համալսարանի հանդիսարանին մէջ, տեղի կ'ունենայ մեծամուն դաստիարակ, գրագէտ, մանկավարժ ու նարտասան Ռեթեոս Յ. Պէրպերեանի ծննդեան հարիւրամեակին նուիրուած հանդիսութիւն մը, որուն բարձր հովանաւորութիւնը կը ստանձնէ Գարեգին Ա. Կաթողիկոս Յովսէփեան: Հանդիսութեան ներկայ կը գտնուին ուսուցչապետին երկու հարազատները՝ Մաննիկ եւ Շահան Պէրպերեանները:

Կը բանախօսեն «Երիտասարդ Հայուհի»ի խմբագրապետուհի Սիրան Սեգա եւ Դպրեվանքի ուսումնապետ՝ Բիւզանդ Եղիայեան, նիւթ ունենալով՝ յաջորդաբար, Ռ. Պէրպերեանի «Անձնաւորութիւնն ու իր Դրօշը» եւ Ռ. Պէրպերեանը որպէս «Ուսուցիչ ու Դաստիարակ»: Հարիւրամեակի այս հանդիսութեան երրորդ բանախօսը պիտի ըլլար Կոստան Զարեան, որ պիտի խօսէր «Գրագէտ ու Ճարտասան» Ռ. Պէրպերեանի մասին: Սակայն, անակնկալ անհանգստութեան մը պատճառով Կ. Զարեան կը բացակայի հանդիսութենէն, բայց իր մասնակցութիւնը կը բերէ ստորեւ հրատարակուող գիրով, որ կը կարդացուի բեմէն: Այդ գրութիւնը, իր անտիպ ըլլալու հանգամանքին կողմէն, սփանչելի վկայութիւն մը կը հանդիսանայ հայ գրականութեան եւ մշակոյթի երկու պայծառ անուններու՝ Ռ. Պէրպերեանի եւ Կոստան Զարեանի մասին:

Ուսուցչապետ Ռեթեոս Պէրպերեանի սաներէն՝ Տիար Օննիկ Գոչունեան, իր մահէն (1981 թ.) մէկ փանի ամիսներ առաջ ստորեւ հրատարակուող Կոստան Զարեանի խօսքը յանձնեց Հայկազեան Գովէնի Հայագիտական Գրադարանին:

Սիրելի Շահան,

Ձեմ իմանում ինչպէս յայտնեմ իմ ցաւս, որ անակնկալ ան-
հանգստութեան պատճառով ի վիճակի չպիտի լինեմ մասնակցելու
մեծանուն Հօրդ նուիրում հանդէսին: Ռեթէոս Պէրպէրեանի դերը,
իրբեւ դաստիարակ, դրապէտ եւ խորհող, մեծ է եղել Ոսկեղջիւրի
ափերին զարգացող արեւմտահայ գրականութեան Առաջի վերա-
ծնողեան շրջանին: Չերազի, Տէմիրճիպաշեանի եւ, քիչ աւելի ուշ,
Գր. Զօհրապի, Մրմբեանի, Տիրան Չրաքեանի եւ մի հոյլ ուրիշ
տաղանդաւոր մարդկանց հետ, նոքա կերտել են հայ լեզուի եւ գրա-
կանութեան ա՛յնպիսի յուշարձաններ, որոնց լոյսը մինչեւ այսօր
գեռ ներուժօրէն լուսաւորում է զարգացող հայ մտքի ոլոր եւ կոպ-
նուտ ճամբաները: Ու Ռ. Պէրպէրեանը ոչ միայն գրել ու քարոզել
է, այլ իրբեւ հմուտ եւ հաւատաւոր դաստիարակ, իր ստեղծած դրա-
րոցի միջոցով, իր դադափարներին մարմին է տուել եւ հարկւրաւոր
աշակերտներ ժիջողով հայ ընդհանուր մտաւոր մակարդակը բարձ-
րացրել եւ խորացրել է: Մտքի հերկած այդ աղօսումների վրայից
գեռ մինչեւ այսօր անցնում են իր հոգու ճառագայթող ալիքները:

Ես միշտ հաճոյքով եւ ափսոսով եմ յիշում Սկիւտարի այն հե-
ռաւոր օրերը, երբ իրբեւ Պէրպէրեան դպրոցի ուսուցիչ, ժամանա-
կիւս սղութեան պատճառով, ստիպուած էի դեռ լոյսը հազիւ բաց-
ուած վիճի ցատկել, հագնուել եւ, նախաճաշիկս ճամբան ծամելով,
շտապել ըլրան վրայ բարձրացող դպրոցը՝ ժամը վեց ու կէսին կամ
եօթին դասս աւանդելու համար, կայտառ, խելացի, իմանալու ծա-
րաւով լեցուած աշակերտներին: Ու հազիւ վերջացած՝ պէտք է վա-
ղէի հասնելու համար դէպի քարափը վար գլորուող ճոճոսն, խար-
խուլ ինքնաշարժին, որպէսզի նաւը չկորցնեմ եւ հասնեմ Կենտրո-
նականի կամ Եսայեանի առաւօտուայ առաջին դասին: Յիշում եմ
լաւ, որ այդ ճամբորդութիւնների ընթացքին Ռ. Պէրպէրեանի ոգին,
որ չարունակում էր տիրել իր եւ Պոլսոյ գրեթէ բոլոր դպրոցների
վրայ, ինձ առաջնորդում էր եւ ոգեւորում:

Սիւմում եմ ձեռքդ եւ մնում միշտ քո

Կ. ԶԱՐԵԱՆ

Մարտ 9, 1952

Բէյրութ

